

**แนวทางการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทย
ของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามตัน หมู่ที่ 4
ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยาสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์**

**Development Guidelines and Added Value Creation for Thai Textile
Products towards the Creative Economy by the Women Group
of Baan Tonsatuesamton, Moo 4, Ko Rian Subdistrict,
Phranakhon Si Ayutthaya District,
Phranakhon Si Ayutthaya Province**

สุนันtha คะเนนอก / Sununta Kanenok

อาจารย์สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา

Lecturer of the Home Economics Program, Faculty of Science and Technology,

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

วันที่รับบทความ 25 พฤศจิกายน 2566 / แก้ไขบทความ 30 มิถุนายน 2567 / ตอรับบทความ 10 กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามตัน ตำบลเกาะเรียน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ (2) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ในกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามตันสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ประเด็นประชุมอภิปรายกลุ่ม แบบประเมินผลงาน และจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ กลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามตัน หมู่ที่ 4 ราษฎรชาวบ้าน พัฒนาการอำเภอ อาจารย์ นักศึกษา ครูการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 18 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามตัน คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ คุณค่าด้านบริการ คุณค่าด้านบุคลากร และคุณค่าด้านภาพลักษณ์ 2) การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามตัน สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ เข็มกลัดของที่ระลึกของชำร่วย กระเป๋าพวงกุญแจ กระเป๋าใบเล็ก และกระเป๋าดินสอ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตภัณฑ์ผ้าไทยให้เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม นำไปสู่การ

สร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทย และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชน เสริมสร้างรายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชน

คำสำคัญ: การสร้างมูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์ผ้าไทย กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น

Abstract

The objectives of this research were 1) to establish guidelines for developing Thai textile products by the women group of Baan Tonsatuesamton, Ko Rian Subdistrict, Moo 4, Phranakhon Si Ayutthaya District, Phranakhon Si Ayutthaya Province, and 2) to increase the added value of such products towards the creative economy. It was conducted under a mixed-methods approach, applying participatory observation, in-depth interviews, group discussions, performance evaluation forms, and workshop activities as research instruments. Selected by purposive sampling, the sample consisted of 18 people: the women group of Baan Tonsatuesamton (Moo 4), local savants, community development workers, lecturers, students, and non-formal education teachers. The data were analyzed with both qualitative and quantitative approaches, presenting the findings through narrative analysis. The research results indicated that 1) guidelines for developing Thai textile products by the women group of Baan Tonsatuesamton included product value, service value, personnel value, and image value. 2) The added-value creation of such products towards the creative economy resulted in four products: commemorative pins, keychain pouches, small purses, and pencil cases. Additionally, the workshops organized to promote these products as the group's identity could enhance the added value of Thai textile products, foster the creative economy within the community, increase incomes, and improve the life quality of community residents.

Keywords: Added Value Creation, Thai Textile Products, Women Group of Baan Tonsatuesamton

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ แนวคิดที่มีวิวัฒนาการจากแนวคิดเศรษฐกิจบนฐานความรู้ (Knowledge – based economy) พร้อมด้วยมิติการพัฒนาเป็นการใช้ความคิดใหม่ ๆ การใช้ภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรม ทunesทางวัฒนธรรม Tunesทางภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์งาน เกิดมูลค่าเพิ่มทางผลิตภัณฑ์ ด้วย

ความคิดสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การใช้ทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งนำเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ มาสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งการพัฒนาประเทศไทย ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กำหนดให้มีการผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจาก 2 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 หน้า 13-14) ซึ่งในปัจจุบัน “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ได้ถูกบรรจุเป็นหนึ่งในสาขา ภายใต้ระเบียบวาระแห่งชาติ BCG Economy Model สาขาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ creativity ที่อยู่บนพื้นฐานของการใช้ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) สินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (cultural asset-based) และความสามารถในการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (commercialization) ในการผลิตสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

ผ้าไทย ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการแสดงภูมิปัญญาของคนในแต่ละท้องถิ่น โดยมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากอดีตถึงปัจจุบัน ทั้งนี้รูปแบบลวดลาย และกรรมวิธีในการผลิตผ้าทอ มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ต้องอาศัยความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2562) ยังได้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และโอกาสในการเติบโตของอุตสาหกรรมงานฝีมือและหัตถกรรมในอนาคตและชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และกระแสดemand ของผู้บริโภคที่มีแนวโน้มเปลี่ยนไป ผู้บริโภคจะเลือกซื้อสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากกว่าสินค้าที่พบได้ทั่วไป และยังเลือกใช้สินค้าที่มีความยั่งยืน จากการศึกษาสำรวจความต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ 4 กรณี คือ 1) คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ 2) คุณค่าด้านบริการ 3) คุณค่าด้านบุคลากร 4) คุณค่าด้านภาพลักษณ์

กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านจำนวน 10 คนที่ประกอบอาชีพอิสระ ทำการเกษตร รับจ้าง รับผิดชอบเสื้อผ้า และงานปัก โดยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2555 หลังจากประสบภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ ชาวบ้านได้รับการสนับสนุนให้รวมกลุ่มโดยสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีการผลิตกระเป๋าทำมือ พวงกุญแจนกฮูก รับผิดชอบเสื้อผ้า โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการตัดเย็บผ้าในกลุ่ม อีกทั้งกลุ่มได้รับความร่วมมือจากการศึกษาจากโรงเรียน (กศน.) จัดอบรม และสอนอาชีพมาโดยตลอด ความเข้มแข็งของผู้นำและชุมชนส่งผลให้ได้รับรางวัลชุมชนส่งเสริม

คุณธรรมต้นแบบ รางวัลจากการประกวดชนะเลิศหมู่บ้านเข้มแข็งตามแนว แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง อีกทั้งชุมชนยังมีทุนทางวัฒนธรรม ใช้ชีวิตเรียบง่ายด้วยวิถีแบบชาวอยุธยาตั้งเดิมริมคลองเกาะเรียน มีสะพานไม้ไผ่ยาวตลอดริมคลอง เป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างดี และมีการผลิตสินค้าจากผ้าไทยจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวิถีชีวิตคนเกาะเรียน สามารถนำมาสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้กับชุมชน จากการลงพื้นที่สำรวจปัญหาและความต้องการของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น พบว่า กลุ่มขาดความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไทย หรือการออกแบบยังขาดความทันสมัย ในกระบวนการตัดเย็บเสื้อผ้ามีเศษผ้าเหลือจำนวนมาก แต่การเพิ่มมูลค่ายังไม่หลากหลาย และขาดความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มยังมีเพียงผู้สูงอายุ ขาดคนรุ่นใหม่ และยังไม่มีการรวบรวมเอกสารความรู้ด้านการตัดเย็บผ้าเพื่อการถ่ายทอดให้กับสมาชิกใหม่จึงประสบปัญหาในการสานต่อในการทำผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ชุมชนบ้านต้นสะตือสามต้นมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยทุกปี จึงทำให้การลงทุนด้านโครงสร้างอาคารและอุปกรณ์ต่าง ๆ เสียหาย ต้องการนำเทคโนโลยีมาทำการตลาด ในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย โดยกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น ตำบลเกาะเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการวางแผนนำผลิตภัณฑ์ผ้าไทยและเศษผ้าที่เหลือมาเพิ่มมูลค่า พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของกลุ่มให้ชุมชนมีส่วนร่วม เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย เป็นเอกลักษณ์ชุมชนสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม ของชุมชนแบบมีส่วนร่วม ตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทยในกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

3. ขอบเขตการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาปัญหาและความต้องการของกลุ่ม ศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย และการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทยในกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.3 ขอบเขตด้านเวลา ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม 2564 - กันยายน 2565

3.4 ของเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย สมาชิกในกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 10 คน ร่วมกับผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน และภาคีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ ได้แก่ พัฒนาการอำเภอพระนครศรีอยุธยา 1 คน อาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4 คน ครูการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 1 คน

4. ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (mixed methods) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในชุมชนแบบเฉพาะเจาะจงโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย (สุภางค์ จันทวนิช, 2543) ดังนี้

4.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

4.3.1 ศึกษา สืบค้นและรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในประเด็น ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น สภาพการบริหารจัดการของกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่ม ตลอดจนข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่การศึกษา

4.3.2 จัดประชุมกลุ่มย่อย ระดมความคิดเห็น การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนิน (SWOT Analysis) ของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรี

4.3.3 สัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ประธานกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกลุ่มการศึกษาออกโรงเรียน ตำบลเกาะเรียน และได้สังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) ในการแปรรูปเศษผ้าเป็นพวงกุญแจนกฮูก ตัดเย็บกระเป๋า การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ในการตัดเย็บผลิตภัณฑ์ผ้าไทย

4.3.4 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ตามความต้องการของกลุ่มตามผลการระดมความคิดเห็นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย โดยร่างออกแบบผลิตภัณฑ์และเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้กลุ่มคัดเลือก เพื่อจัดอบรมในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2564 ณ กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และวันที่ 18 ธันวาคม 2564 ณ ลานอเนกประสงค์ วัดทรงกุศล โดยกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 แบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth-interview) เกี่ยวกับรูปแบบและแนวทาง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ในกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น

4.2.2 แนวคำถามเพื่อใช้ในการประชุมกลุ่มย่อยในการหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.2.3 การสังเกต (observation) โดยสังเกตสภาพทั่วไปของกลุ่มสตรี ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น

4.2.4 แบบประเมินผลงาน โดยมีการกำหนดลักษณะคุณภาพตามมาตรฐาน มผช. และเกณฑ์การให้คะแนนผลงาน มีเกณฑ์ประเมินดังนี้ ความสวยงาม เหมาะสมกับการใช้งาน รูปทรง-สัดส่วน สีเส้น และความเป็นอัตลักษณ์ คะแนน 1-4 และแบ่งช่วงคุณภาพเป็น 4 ระดับ คือ 16-20 คะแนน ระดับดีมาก 11-15 คะแนน ระดับดี 6 - 10 คะแนน ระดับพอใช้ และ 1-5 คะแนน ระดับปรับปรุง

5. ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เทคนิควิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินการ (SWOT analysis) มาวิเคราะห์กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น การสัมภาษณ์เจาะลึก และการจัดประชุมอภิปรายกลุ่ม (focus group) ผลการวิจัย พบว่า

5.1 ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินการ (SWOT analysis) ของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ 4 โดยใช้เทคนิค (SWOT analysis) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ดังนี้

5.1.1 จุดแข็ง (Strengths) กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ 4 สามารถตัดเย็บผ้าและนำมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายชนิด เช่น กระเป๋า หมวก เป็นต้น มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้มีประสบการณ์ด้านการตัดเย็บ มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเรียน การออกร้านแสดงและจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไทยในงานของจังหวัด มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งรวมทั้งได้รับรางวัลชุมชนส่งเสริมคุณธรรมต้นแบบ รางวัลจากกรมการปกครองชนะเลิศหมู่บ้านเข้มแข็งตามแนว “แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง” ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงวัฒนธรรมเป็น 10 สุดยอดชุมชนต้นแบบ เทียบชุมชน ยลวิถี ประจำปี 2565

5.1.2 จุดอ่อน (Weaknesses) จากการศึกษาสำรวจความต้องการของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือ-สามต้น หมู่ 4 พบว่า ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ 4 ด้าน คือ 1) คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไทยยังขาดความทันสมัย และเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม และยังไม่หลากหลาย 2) คุณค่าด้านบริการ ชุมชนต้องการเปิดรับนักท่องเที่ยวแต่ยังไม่มีกิจกรรมที่โดดเด่น และสินค้ายังไม่ดึงดูด 3) คุณค่าด้านบุคลากร สมาชิกกลุ่มยังมีเพียงผู้สูงอายุ ขาดคนรุ่นใหม่ และยังไม่มีการรวบรวมเอกสารความรู้ด้านการตัดเย็บผ้าเพื่อการถ่ายทอดให้กับสมาชิกใหม่จึงประสบปัญหาในการสานต่อในการทำผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 4) คุณค่าด้านภาพลักษณ์ ยังไม่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง โดยต้องการแสดงความเป็นวิถีไทยของชุมชน

5.1.3 โอกาส (Opportunities) กลุ่มได้รับความดูแลจากการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) อบต. เกาะเรียน และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาให้การสนับสนุนโครงการยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีจุดเด่นทางภูมิศาสตร์ ตั้งอยู่ริมคลองที่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นแหล่งภูมิปัญญาด้านขนมไทย กลุ่มตั้งอยู่ในทำเลใกล้ตลาด และสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น หมู่บ้านญี่ปุ่น ตลาดโก้งโค้ง เป็นต้น และแลนด์มาร์คที่สำคัญ คือ สะพานไม้ไผ่ริมคลองเกาะเรียน และสามารถบูรณาการกับกลุ่มอื่นๆ เป็นการท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชน

5.1.4 อุปสรรค (Threats) ด้วยเป็นหมู่บ้านที่มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยว รองรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติ แต่ในช่วงระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ส่งผลต่อยอดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทำให้ยอดขายลดลง อีกทั้งชุมชนบ้านต้นสะตือสามต้นมีจุดที่ตั้งที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยทุกปีจึงทำให้การลงทุนด้านโครงสร้างอาคารและอุปกรณ์ต่าง ๆ เสียหาย ต้องใช้เวลาและกระบวนการในการฟื้นฟูหลังน้ำท่วม กลุ่มขาดการนำเทคโนโลยีมาทำการตลาดในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

5.2 แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปได้ดังนี้

5.2.1 อบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบงานผ้าในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หมวก กระเป๋าใบเล็ก เข็มกลัด กระเป๋าพวงกุญแจ เป็นต้น

5.2.2 การมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไทย เป็นของที่ระลึก และสินค้าชุมชน โดยให้นักศึกษาสาขา คหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าจากชุมชน

5.2.3 การพัฒนาชิ้นงานผ้าไทย เป็นของที่ระลึก และสินค้าชุมชน โดยทางกลุ่มสตรีได้จัดสถานที่ผลิต มีส่วนของสถานที่จัดแสดงชิ้นงาน ซึ่งสินค้าชุมชนที่ชาวบ้านจะช่วยกันผลิต ได้แก่ กระเป๋าใบเล็ก เข็มกลัดดอกไม้ กระเป๋าพวงกุญแจ และกระเป๋าดินสอ

5.2.4 การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าไทย โดยใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น การตลาดออนไลน์ (online marketing) การไลฟ์สด เพจเฟซบุ๊ก ใช้ช่องทางออฟไลน์ เช่น การออกร้านจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าในงาน “ชวนอเจ้าเยือนกรุงศรีฯ” วันที่ 28 กรกฎาคม 2565 เพื่อเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ความเป็นเมืองมรดกโลกสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย ณ ศูนย์การค้าอยุธยาซิตี้พาร์ค

5.2.5 การประเมินผลชิ้นงานผ้าไทย เป็นของที่ระลึก และสินค้าชุมชน เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานการผลิตที่ดี จึงได้มีการประเมินผลชิ้นงานและศักยภาพทางการตลาดของสินค้าชุมชน โดยใช้แบบประเมินผลงาน มีเกณฑ์ประเมินดังนี้ ความสวยงาม เหมาะสมกับการใช้งาน รูปทรง-สัดส่วน สีสันทัน และความเป็นอัตลักษณ์ พบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการให้คะแนนประเมินชิ้นงานระดับดีมาก (17 คะแนน) คือ เชือกมัดดอกไม้ รองลงมา คือ กระเป๋าพวงกุญแจระดับดี (15 คะแนน) กระเป๋าใบเล็ก ระดับดี (12 คะแนน) และกระเป๋าดินสอ ระดับดี (11 คะแนน) ตามลำดับ

5.2.6 การส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้ของชุมชน ด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดทำเอกสารคู่มือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย และได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ชุมชน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเกาะเรียน ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ นำไปสู่เอกลักษณ์ของชุมชนมีดังนี้

5.3.1 กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสมัยก่อนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา ทำการปลูกข้าวและทำการเกษตร มีการปลูกต้นสะตือไว้สามต้น เพื่อพักเหนื่อยระหว่างการทำงาน จึงได้เรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านต้นสะตือสามต้น ต่อมา มีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น กลุ่มขนมไทย กลุ่มตัดเย็บผลิตภัณฑ์จากผ้า กลุ่มผักปลอดสารพิษ โดยเฉพาะกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ 4 ได้นำต้นสะตือมาเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่มอีกด้วย เพื่อเป็นการพัฒนาแบบร่วมมือทางชุมชนได้จัดเส้นทางท่องเที่ยว โดยเริ่มต้นจากที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 เพื่อบรรยายให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวก่อนจะไปยังจุดต่าง ๆ ซึ่งเริ่มมีการนำสินค้าชุมชนมาวางจำหน่าย ซึ่งสินค้าประเภทของที่ระลึก ของใช้ชิ้นเล็ก ๆ จะเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างมาก

5.3.2 การสำรวจความต้องการของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น ได้จัดการจัดประชุมอภิปรายกลุ่ม (focus group) ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2564 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทางกลุ่มมีความต้องการให้เพิ่มเติมทักษะในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บให้กับสมาชิกของกลุ่มให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้ง 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ของที่ระลึกของชำร่วย กระเป๋า

พวงกุญแจ กระเป๋າใบเล็ก และกระเป๋าดินสอ การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรี- บ้านต้นสะตือสามต้น สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และมีจัดอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์เข็มกลัดดอกไม้ติดเสื้อ และกระเป๋ากุญแจจากเศษผ้าไทยให้เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มมีดอกโสนห้อยติดสายกระเป๋า นำไปสู่ การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทยและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชน โดยจัดขึ้น 2 รอบ คือ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2564 ณ กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และวันที่ 18 ธันวาคม 2564 ณ ลานอเนกประสงค์ วัดทรงกุดล โดยกลุ่มสตรี- บ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พร้อมทั้งมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป็นการสร้างรายได้ ให้กับกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้นได้จัดทำเป็นชุดอุปกรณ์เรียนรู้ด้วยตนเองจำหน่าย ให้นักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมงานประดิษฐ์ของที่ระลึกจากเศษผ้าอีกด้วย ในปี 2565-2566 กลุ่มสตรี- บ้านต้นสะตือสามต้น มีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพิ่มขึ้น เป็นเงิน 5,000 บาทต่อเดือน

ภาพที่ 1-3 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์เข็มกลัดดอกไม้ติดเสื้อ

และกระเป๋ากุญแจจากเศษผ้าไทย วันที่ 29 พฤศจิกายน 2564

ณ กลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ 4 ตำบลเกาะเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา: สุนันทา คະเนนออก, 2564, [ภาพถ่าย]

ภาพที่ 4 กิจกรรมการออกร้านจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าในงาน “ชวนอเจ้าเยือนกรุงศรีฯ”

ที่มา: สุนันทา คະเนนออก, 2564, [ภาพถ่าย]

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 จากการสัมภาษณ์ และการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กลุ่มสตรียังขาดทักษะในการออกแบบงานผ้าในรูปแบบต่าง ๆ จึงควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบงานผ้า เช่น กระเป๋าใบเล็ก เข็มกลัด กระเป๋าพวงกุญแจ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สินค้าเดิมที่มีการผลิตยังขาดการประชาสัมพันธ์ จึงควรสนับสนุนการใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น การตลาดออนไลน์ (online marketing) การไลฟ์สดควบคู่กับการตลาดช่องทางออฟไลน์ เช่น การออกร้านจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าในงานต่าง ๆ การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไทย เป็นของที่ระลึกและสินค้าชุมชน อีกทั้งสมาชิกกลุ่มยังมีเพียงผู้สูงอายุ ขาดคนรุ่นใหม่ และยังไม่มีมีการรวบรวมเอกสารความรู้ด้านการตัดเย็บผ้าเพื่อการถ่ายทอดให้กับสมาชิกใหม่จึงประสบปัญหาในการสานต่อการในการทำผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จึงควรส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้ของชุมชน ด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดทำเอกสารคู่มือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย และได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์โอท็อป (OTOP) ชุมชน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเกาะเรียน ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (แผนภาพที่ 1)

6.2 แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทย สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ นำไปสู่เอกลักษณ์ของชุมชนของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้นก่อนและหลังการดำเนินการพัฒนา

รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไทย	ประเด็นสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทย	ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา
กระเป๋าใบเล็กราคา 35 บาท	เป็นการนำเศษผ้าที่เหลือทิ้งจากการตัดเย็บเสื้อผ้า สามารถนำมาตัดเย็บเป็นกระเป๋าใบเล็กใส่เหรียญได้ลดการสูญเสียผ้า และสร้างรายได้เพิ่ม ด้านความทนทาน กระเป๋าจะเสริมผ้ากาว เพื่อ	สูญเสียผ้า และไม่มีแนวทางการเพิ่มมูลค่า	

รูปแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าไทย	ประเด็นสร้างมูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์ผ้าไทย	ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา
	ความแข็งแรง โครงสร้างแข็ง ทรงตัว มีความสวยงาม มีดอก แก้วจากผ้าไทยลายเดียวกัน ห้อยเป็นสายดิ่งชิป		ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าใบ เล็กจากเศษผ้าไทย ที่มา: สุนันทา คະเนนอก, 2564, [ภาพถ่าย]
เชือกมัดดอกไม้ ราคา 35 บาท	นำเศษผ้าไทยมาประดิษฐ์เป็น ดอกไม้ติดเชือกมัดให้เป็นที่ ระลึกและเครื่องประดับเพิ่ม ความสวยงาม และโดดเด่น	สูญเสียผ้า และ ไม่มีแนวทางการ เพิ่มมูลค่า	 ภาพที่ 6 ผลิตภัณฑ์เชือกมัด ดอกไม้ติดเสื้อจากเศษผ้าไทย ที่มา: สุนันทา คະเนนอก, 2564, [ภาพถ่าย]
กระเป๋าพวงกุญแจ ราคา 35 บาท	นำเศษผ้าไทยมาประ ดิษฐ์ กระเป๋าพวงกุญแจทรงหิ้งคว่ำ สายหนัง มีความสวยงาม มีดอก รักจากผ้าไทยเป็นดอกไม้ตกแต่ง กระเป๋าพวงกุญแจ	สูญเสียผ้า และ ไม่มีแนวทางการ เพิ่มมูลค่า	 ภาพที่ 7 ผลิตภัณฑ์เชือกมัด ดอกไม้ติดเสื้อจากเศษผ้าไทย ที่มา: สุนันทา คະเนนอก, 2564, [ภาพถ่าย]
กระเป๋าดินสอ ราคา 55 บาท	กระเป๋าแบนยาว สำหรับใส่ เครื่องเขียน ได้ลดการสูญเสียผ้า และสร้างรายได้เพิ่ม ด้านความ ทนทาน กระเป๋าจะเสริมผ้ากา วเพื่อความแข็งแรง โครงสร้าง แข็งทรงตัว มีความสวยงาม มี	สูญเสียผ้า และ ไม่มีแนวทางการ เพิ่มมูลค่า	

รูปแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าไทย	ประเด็นสร้างมูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์ผ้าไทย	ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา
	ดอกแก้วจากผ้าไทยลาย เดียวกันห้อยเป็นสายดิ่งซิป		ภาพที่ 8 ผลิตภัณฑ์กระเป๋า ดินสอจากเศษผ้าไทย ที่มา: สุนันทา คะเนนอก, 2564, [ภาพถ่าย]

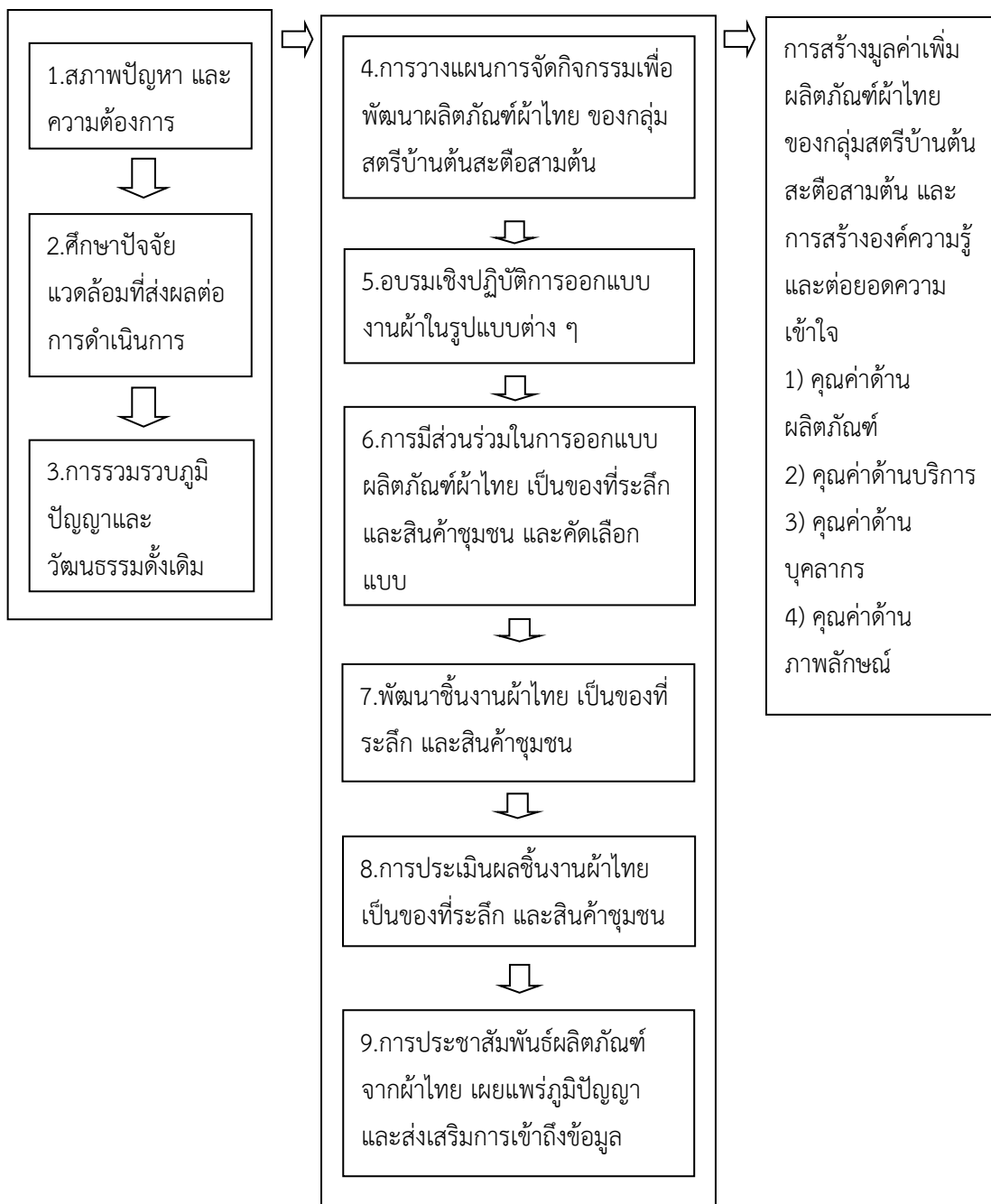
7. การอภิปรายผลการวิจัย

7.1 ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินการ (SWOT analysis) ของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามตัน หมู่ 4 สมาชิกกลุ่มสามารถตัดเย็บผ้าและนำมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายชนิด เช่น กระเป๋า หมวก เป็นต้น มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของกลุ่มตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้มีประสบการณ์ด้านการตัดเย็บ มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเรียน การออกร้านแสดงและจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าไทยในงานของจังหวัด มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งรวมทั้งได้รับรางวัลชุมชนส่งเสริมคุณธรรมต้นแบบ รางวัลจากกรมการปกครองชนะเลิศหมู่บ้านเข้มแข็งตามแนว “แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง” ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงวัฒนธรรมเป็น 10 สุดยอดชุมชนต้นแบบ เทียบชุมชนยลวิถี ประจำปี 2565 และการบริการจัดการชุมชนด้วยหลัก บวร กลุ่มสตรีมีเครือข่ายความร่วมมือจากทั้งภายในและภายนอก เช่น การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) อบต.เกาะเรียน และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาให้การสนับสนุนโครงการยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้การพัฒนาชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด (วิภารัตน์ จันทริก, 2564) สอดคล้องกับธนกร ประจันตะเสน และธัชกร อติลักษณ์ (2566) ที่พบว่าสิ่งสำคัญของกระบวนการดำเนินงาน บวร มาจากผู้นำชุมชนและคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ 9 ขั้นตอนที่กระทรวงวัฒนธรรมกำหนดไว้ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมชาติ อันเกิดจากพื้นฐานทุนทางสังคมของคนในชุมชน ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ความเสียสละ และการลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างจนเกิดผลสำเร็จที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทำให้เกิดการขับเคลื่อนชุมชนสู่การได้รับยกย่องเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบได้

อีกทั้งมีความพร้อมในการพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีจุดเด่นทางภูมิศาสตร์ ตั้งอยู่ริมคลองที่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นแหล่งภูมิปัญญาด้านขนมไทย กลุ่มตั้งอยู่ในท่าเลใกล้ตลาดและสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น หมู่บ้านญี่ปุ่น ตลาดโก้งโค้ง เป็นต้น และแลนด์มาร์คที่สำคัญคือ สะพานไม้ไผ่ริมคลองเกาะเรียน และสามารถบูรณาการกับกลุ่มอื่น ๆ เป็นการท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชน

สอดคล้องกับแผนงานการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สาขางานฝีมือและหัตถกรรม (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2562) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาและต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมด้านงานฝีมือและหัตถกรรมของไทยด้วยความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วยกลยุทธ์ทั้งหมด 4 กลยุทธ์ คือ การรวบรวมรักษารากเหง้าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิม เผยแพร่ภูมิปัญญา ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลชุมชนงานฝีมือประเภทหัตถกรรม สร้างและต่อยอดองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจให้มีความสำคัญกับทรัพยากรทางธรรมชาติพื้นฐานในแต่ละท้องถิ่น และ สร้างความเข้าใจ และปรับทัศนคติของงานหัตถกรรมชุมชนให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และสวริย์ บุญยमानนท์ (2556) ได้ศึกษาบทบาทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการพัฒนา สังคมและชุมชนไทย พบว่า ประเด็นที่เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการพัฒนาสังคมและชุมชน ได้แก่กระบวนการและวิธีการมองหา “ทุนจากภายใน” ของชุมชนและท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วเพื่อนำมาซึ่งการต่อยอดสร้างสรรค์ และสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็น “อัตลักษณ์” ที่สำคัญในการสะท้อนความเป็นตัวตนของชุมชน และท้องถิ่นนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญหนึ่งต่อความสำเร็จในการพัฒนาสังคมและชุมชนที่ยั่งยืน (เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และสวริย์ บุญยमानนท์, 2556)

7.2 แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสื่อสามต้น หมู่ 4 ตำบลเกาะเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากสภาพปัญหาและความต้องการสู่การวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสื่อสามต้น ควรเพิ่มทักษะในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าให้กับสมาชิกของกลุ่มให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่น ของที่ระลึก ของชำร่วย กระเป๋า พวงกุญแจ กระเป๋าใบเล็ก ฯลฯ และอีกประเด็นสำคัญ คือ การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสื่อสามต้น สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์เข็มกลัดติดเสื้อ และกระเป๋าจากเศษผ้าไทยให้เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทย และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชน ส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้ของชุมชน ด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสื่อสามต้น หมู่ 4 ตำบลเกาะเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดทำเอกสารคู่มือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ชุมชนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเกาะเรียน ตำบลเกาะเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการวิจัยมีแนวทางตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สาขางานฝีมือและหัตถกรรม (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2562) สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ 4 กรณี คือ 1) คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ 2) คุณค่าด้านบริการ 3) คุณค่าด้านบุคลากร 4) คุณค่าด้านภาพลักษณ์

แผนภาพที่ 1 สรุปแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ของกลุ่มสตรีบ้านต้นสะตือสามต้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ควรจัดโครงการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ผ้าไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในกลุ่มสตรีหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีการติดตามโครงการที่อบรมเป็นระยะ เช่น การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าไทยประจำปี เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบเกาะติดอย่างต่อเนื่องของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามต้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ในการพัฒนาและสร้างสรรค์ควรเน้นการออกแบบที่ตรงความต้องการของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการพัฒนาในยุคปัจจุบันของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว อีกทั้งควรสนับสนุนกลุ่มสตรีให้มีความชำนาญด้านเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการตลาดออนไลน์มากขึ้น

3. ในการบริหารจัดการกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามต้น ผู้นำกลุ่มควรวางแผนการถ่ายทอดความรู้ และทักษะให้กับสมาชิกรุ่นใหม่ เพื่อถ่ายทอดแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้กับชุมชน การใช้กลไกตัวแทนจะช่วยให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ โดยใช้หลักการจัดการความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ และกระตุ้นการต่อยอด หรือการบูรณาการความรู้ในทุกมิติ เพราะกิจกรรมของกลุ่มนี้เป็นงานสร้างสรรค์ที่มีช่วงเวลาความนิยม และความคงอยู่เพียงช่วงกระแสและเทคโนโลยีที่ปรับเปลี่ยนไปเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. กลยุทธ์การพัฒนาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การสร้าง และสื่อสารแบรนด์ กลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามต้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาดออนไลน์

2. การยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าไทย ของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามต้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

3. การออกแบบและพัฒนาลายปักสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน ในผลิตภัณฑ์หมอนอิง ของกลุ่มสตรีบ้านต้นเสตือสามต้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

9.บรรณานุกรม

- เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และสวรัย บุญยमानนท์. (2556). บทบาทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการพัฒนาสังคมและชุมชนไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนาศาสตร์, 7(1), 109-151.
- ธนกร ประจันตะเสน และธัชกร อิตติลักษณ์. (2566). ถอดบทเรียนชุมชนคุณธรรมต้นแบบของบ้านไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา, 15(1), 80 – 95.
- วิภารัตน์ จันทริก. (2564, 14 พฤศจิกายน). ประธานกลุ่มสตรี. บ้านต้นสะตือสามต้น. สัมภาษณ์.
- สุภาวค์ จันทวานิช. (2543). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564. ค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.nesdc.go.th>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2562). การศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สาขา งานฝีมือและหัตถกรรม. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.cea.or.th>